

IV. 6.4.0. Charakteristika předmětu Zeměpis

Obsahové, časové a organizační vymezení:

V předmětu *Zeměpis*, který patří do vzdělávací oblasti *Člověk a příroda*, se žáci seznámují s charakteristikou různých území, s rozmístěním lidí, jevů a událostí v prostředí. *Zeměpis* uvádí žáky do hlavních přírodních, hospodářských a sociálních podmínek a seznamuje je s životem lidí v jednotlivých světadílech, v Evropě, na území České republiky, v regionu Karviné a v jejím blízkém okolí. Předmět umožňuje žákům orientovat se v současném světě a v problémech současného lidstva, umožňuje také uvědomovat si civilizační rizika a spoluzodpovědnost za kvalitu života na Zemi, za vztah lidí k přírodnímu i společenskému prostředí. V činnostní oblasti žáci získávají dovednosti potřebné pro práci s mapami, statistickými daty a s informačními materiály.

Zeměpis se realizuje v úzké koordinaci s dalšími vyučovacími předměty, se kterými integruje některá související témata (fyzika, chemie, přírodopis, dějepis, občanská a výtvarná výchova). Tento komplexní přístup *Zeměpisu* naučí žáky pracovat v širším okruhu vzájemných tematických souvislostí a s více zdroji informací.

Časová dotace *Zeměpisu* v učebním plánu školy je v 6. ročníku 2 hodiny týdně, v 7. ročníku 1 hodina týdně, v 8. ročníku 1 a půl hodiny týdně a v 9. ročníku 1 hodina týdně. Součástí učiva všech ročníků je i *praktický zeměpis*, jehož cíle jsou naplňovány v rámci školních výletů, v rámci běžné výuky a jednodenního cvičení v přírodě zařazeného v 6. ročníku.

Do předmětu *Zeměpis* byla včleněna témata všech tematických okruhů průřezových témat *Výchova k myšlení v evropských a sociálních souvislostech*, *Environmentální výchova a Multikulturní výchova*, ale také některých tematických okruhů průřezových témat *Osobnostní a sociální výchova (Komunikace a Kooperace a kompetice)*, *Výchova demokratického občana* (zejména tematického okruhu *Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování*) a *Mediální výchova* (zejména okruhů *Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení*, *Interpretace mediálních sdělení a reality* a *Stavba mediálních sdělení*).

Výchovné a vzdělávací strategie předmětu vedoucí k budování a rozvíjení:

1. kompetencí k učení

- zadáváme žákům referáty, k nimž vyhledávají, sbírají, zpracovávají, třídí a hodnotí geografické informace a data v příslušných informačních zdrojích – na internetu, v rozhlasu, televizi, v odborných encyklopediích a časopisech (texty, obrázky, grafy, tabulky, mapy, statistiky...)
- umožňujeme žákům propojovat získané poznatky se znalostmi dalších vzdělávacích oblastí
- předvádíme a umožňujeme manipulace s orientačními, topografickými a meteorologickými pomůckami (kompas, buzola, teploměr apod.), s glóbusem, plány, mapami, atlasy, jízdními řády, grafy a se statistickými daty

- kontrolujeme výsledky pozorování, měření a zkoumání a požadujeme, aby je žáci samostatně zhodnotili a porovnali se svými dosavadními zkušenostmi, znalostmi a dovednostmi a formulovali patřičné závěry

2. kompetencí k řešení problémů

- vytváříme s žáky na základě pozorování, osvojených znalostí a dosavadních zkušeností platformu nebo hypotézu k problému, žáci si ji posléze ověřují praktickou činností, kladou otázky s geografickou tematikou a objevují problémy s tím související, řeší problémy na úrovni svých znalostí, ověřují správnost řešení problémů, odpovídají na geografické otázky
- pojmenováváme podstatné lokální, regionální a globální problémy přírodní a společenské sféry, žáci o nich diskutují a usilují o vhodné způsoby řešení,

3. kompetencí komunikativních

- vyžadujeme na žácích formulaci hypotéz, pojmenování problémů či vlastních názorů na konkrétní témata přírodního a společenského prostředí
- žáci na základě předložených informací vyvozují své úsudky, vytvářejí si vlastní názory, formulují vlastní rozhodnutí a uplatňují v jednání své názory
- konzultujeme názory svých žáků, vedeme je ke vhodné argumentaci, společné spolupráci na řešení problémů a úloh
- uskutečňujeme a vedeme s žáky řízený dialog, žáci vyjadřují své myšlenky a názory v logických postupných krocích

4. kompetencí sociálních a personálních

- při skupinové práci vedeme žáky k přijímání rolí a ztotožnění se s ní, ke spolupráci a vytváření si pozitivního vztahu k práci, k odpovědnému přístupu k práci své i druhých, k zodpovědnosti za výsledky své činnosti, k přijímání, diskusi a usměrnění názorů druhých
- hodnotíme výsledky činnosti skupin i jednotlivců, navozujeme potřebu sebekritiky a efektivní spolupráce

5. kompetencí občanských

- uvádíme, vysvětlujeme, objasňujeme a zdůvodňujeme žákům na konkrétních příkladech nutnost ochrany přírody a životního prostředí a tímto vedeme žáky k občanské zodpovědnosti za zachování životního prostředí a udržitelného života pro budoucí generace
- učíme žáky uplatňovat zásady praktické bezpečné orientace a pohybu v přírodním terénu a v urbanizované krajině, chování a ochraně za mimořádných událostí v osobním i veřejném životě
- prezentujeme fakta a argumenty pro utváření postojů a hodnot, které respektují rovnoprávnost všech lidí

6. kompetencí pracovních

- vedeme žáky k bezpečné manipulaci s pomůckami, nástroji, přístroji a materiály při jejich používání v učebnách i v terénní výuce, k dodržování stanovených pravidel pracovních činností
- informujeme žáky o existenci a šíření moderních komunikačních, dopravních a výrobních technologií, které mají úzký vztah k orientaci, pohybu a pobytu v terénu, k cestování, k rozmístění výrobních a jiných aktivit v prostředí, k ochraně přírodního a životního prostředí, diskutujeme o nich s žáky